

MYNDIGHETEN FÖR
FAMILJERÄTT OCH
FÖRÄLDRASKAPSTÖD

Barns rättigheter i föräldraskapsstödjande insatser

En kartläggande litteraturöversikt

Titel: Barns rättigheter i föräldraskapsstödjande insatser
Utgiven av: Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, MFoF, 2021
Adress: Nygatan 40B, 931 31 Skellefteå
Telefon: 010-190 11 00
E-post: info@mfof.se
Hemsida: www.mfof.se

Förord

Regeringen beslutade den 30 augusti 2018 om en ny nationell strategi för ett stärkt föräldraskapsstöd. Målet med denna strategi är att alla föräldrar ska erbjudas föräldraskapsstöd under barnets hela uppväxt. I den nationella strategin stärks skrivningarna om barnets rättigheter och att principen om barnets bästa ska genomsyra det föräldraskapsstöd som ges. Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) är den statliga myndighet som agerar som kunskapsmyndighet gällande föräldraskapsstöd. Myndigheten har regeringens uppdrag att stödja genomförandet av den nationella strategin och uppföljningen av denna. Som ett led i detta och för att få en aktuell bild av kunskapsläget, gav myndigheten Jönköping University i uppdrag att genomföra en begränsad kartläggande litteraturöversikt över aktuell forskning kring barns rättigheter i föräldraskapsstödjande insatser.

Frida Lygnegård, lektor vid Hälsohögskolan, Jönköping University har ansvarat för arbetet med litteraturöversikten och är författare till denna rapport. Arbetet har pågått från september till och med december 2020 och löpande avstämningar har skett mellan författaren och representanter för MFoF. Den nationella samordnaren för Länsstyrelsens föräldraskapsstöd har också konsulterats i arbetet med litteraturöversikten. I den projektplan som togs fram för uppdraget var den ursprungliga tanken att arbetet med rapporten skulle utgå från barnkonventionens fyra grundprinciper (artikel 2, 3, 6 och 12). Under arbetet med litteraturöversikten blev det tydligt att artikel 3 (principen om barnets bästa) och artikel 6 (varje barns rätt till liv, överlevnad och utveckling) är grundläggande för all typ av föräldraskapsstödjande insatser vilket också framgår i den nationella strategin för ett stärkt föräldraskap. Därför beslutades i samråd med MFoF att resultatet skulle belysas med utgångspunkt i hur artikel 2 (alla barns lika värde och rätten att inte bli diskriminerad) samt artikel 12 (alla barns rätt att uttrycka sin åsikt i frågor som berör dem själva i relation till ålder och mognad). Som ett led i implementering av artikel 12 krävs att barn får adekvat stöd att föra sin talan och därför har författaren också valt att identifiera hur barns behov av stöd för att kunna kommunicera sin åsikt tas i beaktande.

Rapporten kan ses som ett kunskapsstöd till beslutsfattare och yrkesverksamma som arbetar med implementering och uppföljning av föräldraskapsstödjande insatser och ger en vägledning kring hur barnets egen röst beaktats i skriftligt material rörande dessa insatser. Förhoppningen är vidare att litteraturöversikten kan bidra till ökad samverkan kring ett stärkt föräldraskapsstöd mellan berörda aktörer på såväl lokal och regional som på nationell nivå.

Författaren vill rikta ett varmt tack till forskningsbibliotikarie Elisabeth Nylander vid Jönköping University, för samarbetet kring litteratursökning och sammanställning av dokumentation kring sök- och urvalsprocessen.

Jönköping december, 2020

Frida Lygnegård

Lärare och forskare vid Hälsohögskolan, Jönköping University

Sammanfattning

Syftet med denna begränsade kartläggande litteraturoversikt var att beskriva det nuvarande kunskapsläget kring hur barns rättigheter tillgodoses i föräldraskapsstödjande insatser.

Sökningar genomfördes i ämnes- och citeringsdatabaser för att identifiera relevanta vetenskapliga publikationer. Sökningar genomfördes också via organisationer som bevakar sammanfattningar av evidens och i Google-Scholar för att bredda sökningen. Sökningarna i databaserna kompletterades med manuella sökningar på webbsidorna för myndigheter och organisationer såväl i Sverige som i Norden. Avslutningsvis har också manualbaserade föräldraskapsstödsprogram granskats på innehåll i förhållande till uppdraget. Totalt inkluderades 19 källor i översikten.

Resultatet visar att i de källor där barnkonventionen nämns som grund i det föräldraskapsstödjande arbetet saknas ofta konkreta exempel på tillvägagångssätt för att möjliggöra barns rätt att göra sin röst hörd. Metoder för att inkludera barns egna åsikter i föräldraskapsstödjande insatser behöver utvecklas och dokumenteras i arbetet med att synliggöra barns rättigheter i linje med den nationella strategin för ett stärkt föräldraskapsstöd.

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	4
Bakgrund	6
Konventionen om barns rättigheter	6
Det statliga ansvaret för föräldraskapsstödjande insatser	7
Barnets rättigheter i föräldraskapsstödjande insatser.....	8
Syfte	9
Frågeställningar.....	9
Metod	9
Sökningar via organisationers hemsidor och övrig litteratur	10
Gallring av litteratur utifrån inklusions- och exklusionskriterier	11
Resultat	12
Beaktande av principen om alla barns lika värde och rätt att inte bli diskriminerade (artikel 2).....	15
Beaktande av principen om alla barns rätt att uttrycka sin åsikt (artikel 12).....	16
Barns delaktighet i planering, genomförande och utvärdering av föräldraskapsstödjande insatser	18
Diskussion	19
Resultatdiskussion	19
Metoddiskussion	20
Slutord med rekommendationer	21
Om författaren	22
Referenser	23

Bakgrund

Konventionen om barns rättigheter

Förenta nationernas (FN:s) konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen antogs av FN:s generalförsamling i november 1989. Konventionen innehåller mänskliga rättigheter för barn. De 54 artiklarna i barnkonventionen ska ses som en helhet men det finns fyra grundprinciper som ska vara styrande i tolkningen av konventionens övriga artiklar. De fyra grundprinciperna är följande:

- Artikel 2 handlar om alla barns lika värde och rättigheter och att inget barn får diskrimineras. Barnkonventionen gäller för alla barn som befinner sig i ett land som har ratificerat den.
- Artikel 3 handlar om att barns bästa ska beaktas i alla åtgärder som rör barn. Vad som är barnets bästa måste avgöras i varje enskilt fall och hänsyn ska tas till barnets egen åsikt och erfarenhet.
- Artikel 6 betonar varje barns rätt till liv, överlevnad och utveckling. Detta innefattar även barnets fysiska hälsa utan också om den andliga, moraliska, psykiska och sociala utvecklingen.
- Artikel 12 understryker barnets rätt att bilda och uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör dem själva. När åsikterna beaktas ska hänsyn tas till barnets ålder och mognad.

Barnkonventionen blev svensk lag 1 januari 2020. Staten, regioner och kommuner är ansvariga för att barnets rättigheter blir tillgodosedda och enligt den nationella strategin för ett stärkt föräldraskapsstöd ska föräldrar och vårdnadshavare erbjudas insatser som stärker föräldraförmågan och relationen mellan förälder och barn [1, 2]. Målet med föräldraskapsstödande insatser är att främja hälsa, och att förebygga ohälsa bland barn och ungdomar [3]. Enligt den nationella strategin för ett stärkt föräldraskapsstöd definieras föräldraskapsstöd som:

"insatser, aktiviteter och verksamheter riktade till föräldrar som stärker föräldraförmåga och relationen mellan förälder och barn" (s.14)

Exempel på föräldraskapsstödande insatser kan vara kunskapsförmedling om barnets rätt till hälsa och utveckling samt att stärka relationen mellan föräldrar men även att arbeta för ett stärkt socialt nätverk [4]. Andra exempel på insatser kan vara professionell rådgivning, föreläsningar och seminarier [5]. Föräldraskapsstödet ska bidra till jämställt föräldraskap och jämlikhet i hälsa och barnets rättigheter ska genomsyra arbetet med strategin. Strategin syftar att nå ut till alla föräldrar som har barn och det innebär också att alla som arbetar inom verksamheter där dessa föräldrar berörs är viktiga aktörer i arbetet med en stärkt föräldraskapsstrategi. Stödet ska vara lättillgängligt och kännas relevant, dvs. vara grundat i de behov föräldrar upplever att de har i sitt föräldraskap. Gruppen föräldrar är inte homogen, det finns en stor variation inom gruppen där önskan om stöd i föräldraskapet varierar. Detta innebär att det också bör finnas en regelbundenhet på lokal nivå att fråga föräldrar vilket stöd de vill ha. Tidigt stöd till föräldrar är en viktig utgångspunkt i att skapa en trygg uppväxt för barn och unga. Strategin innefattar tre målområden; ett kunskapsbaserat arbetssätt, ett tillgängligt stöd och en stödande organisation. Dessa tre målområden är centrala i arbetet med att uppnå målsättningen att alla föräldrar ska erbjudas föräldraskapsstöd under barnets hela uppväxt. Ett av de tre perspektiv som ska genomsyra arbetet med strategin är barnets rättigheter och de andra två är ett jämställt föräldraskap och jämlikhet i hälsa [3].

Det statliga ansvaret för föräldraskapsstödande insatser

Sverige har som konventionsstat åtagit sig att ge föräldrar adekvat stöd i barnets uppfostran samt att tillse att utveckling sker inom tjänster som innefattar föräldrarådgivning. Samtliga konventionsstater ska verka för en jämlikhet i tillgången till föräldrastödande insatser. Vidare ska konventionsstaterna arbeta för erkännandet av principen att båda föräldrarna har ett gemensamt ansvar för barnets uppfostran och utveckling. MFoF är den myndighet som ansvarar för föräldraskapsstöd på nationell nivå vilket innebär att bedriva och främja ett kunskapsbaserat arbete samt att förmedla kunskaper kring förebyggande insatser för främjandet av barns hälsa och utveckling (Förordning (2017:292) med instruktion för MFoF) [6]. MFoF har fått i uppdrag att stödja implementering och uppföljning av strategin och länsstyrelserna i varje län har regeringens uppdrag att stödja lokala och regionala aktörer. Länsstyrelsen i Örebro har det samordnande ansvaret och har som uppdrag att under 2018–2021 ta fram ett universellt stöd i föräldraskapet till föräldrar som har barn upp till 18 år. Utgångspunkter för uppdraget är ett jämställt föräldraskap, barnets rättigheter, jämlikhet och jämställdhet. Funktionshinderperspektivet och förebyggande av våld ingår också som viktiga utgångspunkter för uppdraget [5].

Föräldraskapsstöd kan erbjudas i olika former. Det universella föräldraskapsstödet innebär insatser som erbjuds till alla föräldrar i förebyggande syfte. Denna typ av stöd är en central del i det strategiska arbetet med föräldraskapsstödjande insatser då det riktas till en större del av föräldrar i befolkningen och inte enbart till en utvald grupp. Det selektiva föräldraskapsstödet erbjuds till föräldrar som bedöms tillhöra en riskgrupp, exempelvis

föräldrar till barn med beteendeproblem. Ibland krävs ett s.k. indikerat stöd – ett individuellt stöd till föräldrar där barnet visar tydliga tecken på att inte må bra. Selektiva och indikerade insatser benämns som riktat stöd [3]. Det föräldraskapsstöd som finns idag sker inom ordinarie verksamheter inom kommuner och regioner men tillhandahålls även av privata och civila aktörer. För det yngre barnets föräldrar sker detta inom mödra- och barnhälsovård, på familjecentraler och inom öppen förskola. Allteftersom barnet blir äldre kan stöd erbjudas från förskola och skola [4].

Barnets rättigheter i föräldraskapsstödjande insatser

Barnets rättigheter, hälsa och utveckling i enlighet med barnkonventionen är en grundläggande utgångspunkt som ska genomsyra strategin för ett stärkt föräldraskapsstöd och arbetet med att genomföra den. Enligt barnkonventionen har barnet rätt att växa upp i en miljö präglad av lycka, kärlek och förståelse [1]. Som konventionsstat har Sverige åtagit sig att stödja föräldrar i att fullgöra ansvaret för sitt barn. Det är viktigt att föräldrar får kunskap om de rättigheter barnet har och vad rättigheterna innebär. I arbetet med stöd till föräldrar är det betydelsefullt att beakta barnets perspektiv på hur en bra förälder bör vara och barnets syn på föräldraskapsstöd.

Föräldrar har enligt barnkonventionens artikel 18 ansvaret för att barnet ska ha en bra uppväxt och att dess behov blir tillgodosedda (kapitel 6 i föräldrabalken och barnkonventionens artikel 5 och 18). Föräldraskapsstödjande insatser ska utgå från principen om barnets bästa (artikel 3) och principen om att alla barn har rätt att uttrycka sin egen åsikt i frågor som rör barnet själv (artikel 12). I och med att det i definitionen av föräldraskapsstöd (se ovan) anges att föräldraskapsstödjande insatser inte bara ska stärka föräldraförmågan utan också relationen mellan föräldrarna, uttrycks den ömsesidighet som relationen bör ha sin grund i, samt vikten av att ha med barnets egna perspektiv. I definitionen nämns också föräldrars kunskap om barnets rättigheter, hälsa och utveckling. Därmed läggs också tonvikt på att denna kunskap är en viktig förutsättning för att föräldrar ska kunna agera utifrån de behov barnet har, inklusive behov som uttrycks av barnet själv och därmed kunna tillvarata barnets rättigheter [3].

Syfte

Syftet var att beskriva det nuvarande kunskapsläget kring hur barnets rättigheter tillgodoses i föräldraskapsstödande insatser med fokus både på universellt och riktat stöd.

Frågeställningar

Hur synliggörs barns lika värde och rättigheter samt rätt att inte bli diskriminerade (artikel 2) i föräldraskapsstödande insatser?

Hur synliggörs barnets rätt till att uttrycka sin egen åsikt (artikel 12) i föräldraskapsstödande insatser?

Metod

Syftet var att beskriva det nuvarande kunskapsläget kring hur barnets rättigheter tillgodoses i föräldraskapsstödande insatser med fokus både på universellt och riktat stöd.

En begränsad kartläggande översikt har genomförts enligt den metod som beskrivs av Arksey och O'Malley från 2005 [7]. Denna typ av översikt genomförs med syfte att undersöka forskningsfronten inom ett definierat område samt att summera och sprida forskningsresultat som sedan ska kunna användas av beslutsfattare, professionella och slutanvändare. Litteratursökningen baserades på PEO- modellen (Population, Exposure, Outcome dvs. population, intervention, utfall) [8]. Exempel på vilken typ av studier som kommer att inkluderas har tillförts för att tydliggöra sökstrategin. Se tabell 1.

Inklusionskriterier: evidensbaserade metoder och program för föräldraskapsstödande insatser samt kunskapsbaserade metoder och program som ännu inte effektutvärderats. Främst studier som studerat föräldraskapsstöd i svensk kontext inkluderades samt nordiska studier som uppfyllde givna inklusionskriterier med fokus på föräldraskapsstödande insatser riktade till föräldrar/vårdnadshavare till barn 0–18 år.

Exklusionskriterier: studier genomförda utanför de nordiska länderna, annat språk än svenska eller engelska, danska och norska. Avgränsning: litteratur från 2010–2020 för att kunna ge yrkesverksamma och andra intressenter ett resultat som är baserat på aktuell forskning och utvecklingsarbete.

Inklusions- och exklusionskriterier utformades i samråd med MFoF.

Tabell 1. Struktur för litteratursökning enligt PEO-modellen.

Element	Nyckelord
Population	Barn 0–18 år
Exposure (intervention)	Föräldraskapsstödjande insatser
Outcome (utfall)	Delaktighet och synliggörandet av barns egna röster utifrån barnkonventionens fyra grundprinciper
Typ av studie	Systematiska översikter och grå litteratur, exempelvis rapporter, föräldraskapsstödsprogram, avhandlingar, konferensbidrag och kunskapsstöd

För att identifiera relevanta vetenskapliga publikationer utfördes sökningar i följande ämnes- och citeringsdatabaser: CINAHL (EBSCOHost), ERIC (EBSCOHost), MEDLINE (EBSCOHost), PsycInfo (ProQuest), Scopus (Elsevier), Sociological Abstracts (ProQuest) samt Web of Science Core Collection (Wiley).

Sökningar genomfördes också via följande organisationer som bevakar sammanfattningar av evidens: Cambell Collaboration (via Scopus sökning), Cochrane Database of Systematic Reviews (Cochrane Library), Epistemonikos, Health Evidence (www.healthevidence.org), Johanna Briggs Institute (via Scopus sökning) och PROSPERO.

Publikationer på svenska söktes i följande databaser: DiVA, SveMed+ och SwePub. Google Scholar användes för att bredda ut sökningen på engelska samt att söka på det svenska begreppet **föräldraskapsstöd**. En forskningsbibliotekarie skapade anpassade sökstrategier för ovan nämnda sökverktyg och exporterade sedan sökträffarna till referenshanteringsprogrammet EndNote [9] för dubblettrensning.

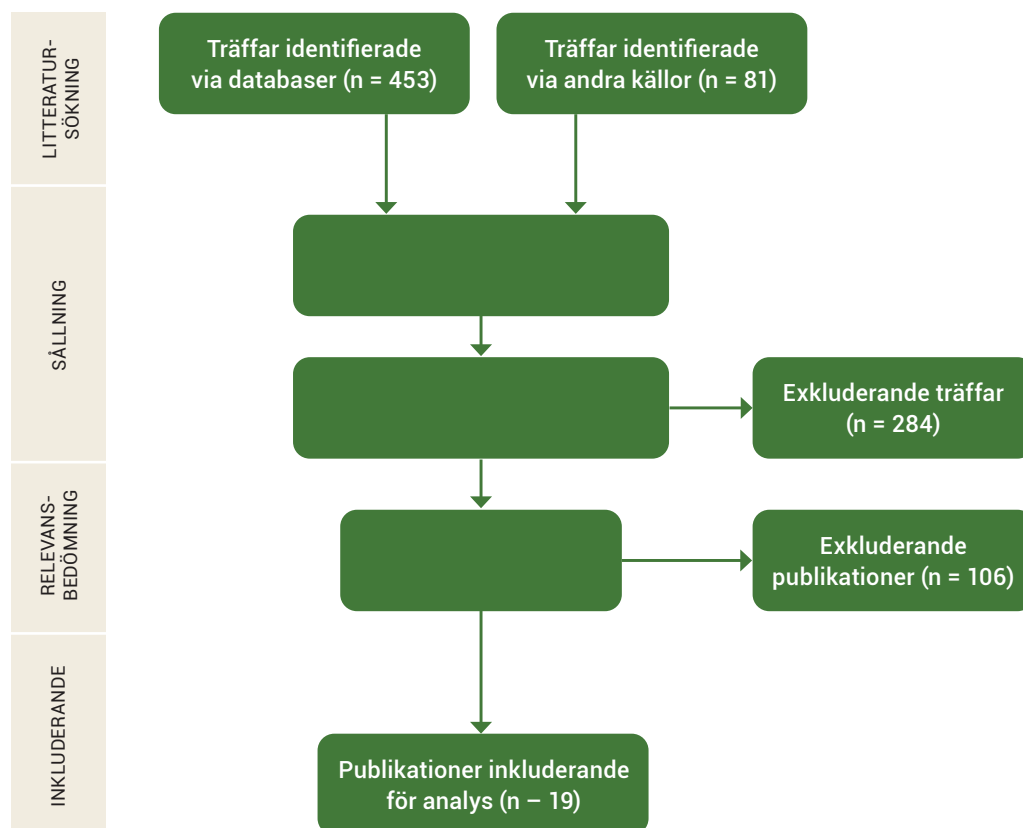
Sökningar via organisationers hemsidor och övrig litteratur

Sökningarna i databaserna kompletterades med manuella sökningar av författaren på webbsidorna för följande myndigheter och organisationer: Sundhetsstyrelsen (Danmark), Folkhelseinstituttet (FHI) (Norge), Finnish Institute for Health and Welfare (Finland), Government of Iceland (Island), Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU), Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten (samt tidigare Statens folkhälsoinstitut), Skolverket, Länsstyrelsen, 1177.se, SISU Idrottsutbildarna, Rikshandboken för barnhälsovård, Mödrahälsovårdens "Blå boken", Stiftelsen Ågrenska, kris- och samtalsmottagningen i Region Stockholm, Attention, Mind, Studieförbundet, FEMMIS: föreningen för ensamstående föräldrar med donation, Mentor Sverige, RFSL, Friends, CAN, Astma- och allergiförbundet, Diabetesförbundet, Rädda barnen, Sjukhuskyrkan, Mina rättigheter, Nätföräldrar, BRIS och Svenska kyrkan. Totalt har 33 svenska organisationers hemsidor granskats på innehållet i förhållande till uppdraget. Manuella sökningar gjordes av författaren i referenslistor till litteratur som matchade inklusionskriterierna. Utöver detta granskades totalt 29 manualbaserade föräldraskapsstödsprogram (lista på aktuella program tillhandahålls av MFoF).

Gallring av litteratur utifrån inklusions- och exklusionskriterier

Träffarna i databaserna gallrades på titelnivå och därefter på sammanfattningsnivå för att identifiera lämpliga studier. Gallringen utfördes i webbverktyget Rayyan [10]. Skäl till exkludering på titel- och abstraktsnivå var exempelvis att källan beskrev föräldraskapsstöd mer övergripande, att det var fokus på föräldrars upplevelser eller resultat/effektutvärdering av föräldraskapsstöd eller att fokus var på former eller förutsättningar för föräldraskapsstödjande insatser. Skäl till exkludering på fulltextnivå var exempelvis att barns rättigheter inte adresserades alls, att källan inte specifikt rörde föräldraskapsstöd i den mening som avsågs i inklusionskriterierna, att källan berörde exempelvis intervjuer med professionella som arbetade med föräldraskapsstöd eller organisatoriska förutsättningar för föräldraskapsstöd.

Se figur 1 för ett flödesschema gällande urval och inkluderade källor.

Figur 1. Flödesschema gällande urval och inkluderade källor i litteraturöversikten.

Resultat

Totalt inkluderades 19 källor bestående av fem rapporter, en artikel, ett kunskapsstöd, en handbok och två manualbaserade föräldraskapsstödsprogram samt material rörande föräldraskapsstöd från 9 olika organisationer. Det inkluderade materialet kommer från Sverige, Finland och Danmark och är publicerat mellan 2015–2020. Se tabell 2 på de två nästkommande sidorna för en beskrivning av de inkluderade källorna.

Tabell 2. Beskrivning av inkluderade källor i den kartläggande litteraturoversikten (se förklaring under tabellen).

Författare	År	Titel	Källa	Land	Typ av föräldraskapsstöd	Målgrupp		
Bergman & Johansson [23]	2015	Hemma-hos-insats för barnfamiljer: Förekomst, variation, innebörd	Rapport	Sverige	Universellt	Föräldrar	⊖	
Brunnberg, Johansson & Åkerström [11]	2016	Mälardalsmodellen: Att samordna samhällets stöd till föräldrar och deras barn med funktionsnedsättning	Rapport	Sverige	Selektivt	Föräldrar till barn med funktionsnedsättning	X	X
Bulow, Thunqvist & Cedersund [12]	2017	Samtal som familjestödande praktik barn som anhöriga när föräldrar har psykiska problem	Rapport	Sverige	Selektivt	Åldrarna 0–20 år vilkas föräldrar har kontakt med psykiatri på grund av psykiska problem	X	X
Eriksson & Gabrielsson [25]	2019	Supporting Children and Parents in Sweden through Collaboration Teams	Artikel	Sverige	Selektivt	Familjer i konfliktfylld separation	⊖	(X)
Socialstyrelsen [13]	2017	Att möta föräldrar till barn med funktionsnedsättning. Kunskapsstöd till barnhälsovården	Kunskapsstöd	Sverige	Selektivt	Föräldrar till barn med funktionsnedsättning	X	(X)
Länsstyrelserna [14]	2020	Handbok barnets rättigheter och föräldraskap - Information till dig som är förälder eller annan viktig vuxen till ett barn	Handbok	Sverige	Universellt	Föräldrar eller andra viktiga vuxna till ett barn	X	X
Länsstyrelserna [19]	2017	Föräldraskap och tonårstid – om stöd föräldrar med tonårsbarn	Kunskapsstöd	Sverige	Universellt	Föräldrar med tonårsbarn. Stöd för beslutsfattare, tjänstemän och praktiker som vill utveckla föräldraskapsstödet i sin kommun eller organisation.	(X)	⊖
Mättää & Gärdegård: programmet Fhille [24]	2020	Tidiga insatser för nyanlända barn: Fhille	Rapport	Finland	Selektivt	Föräldrar till barn 4–7 år	⊖	X
Mättää & Gärdegård: programmet MindSpring [24]	2020	Tidiga insatser för nyanlända barn: MindSpring	Rapport	Danmark	Selektivt	Asylsökande flyktingar och invandrare. Barn och föräldrar.	⊖	⊖

X Artikeln har adresserats **med** beskrivande exempel på hur.

(X) Artikeln har adresserats men endast i övergripande termer **utan** beskrivande exempel på hur.

⊖ Artikeln har **inte** adresserats.

Tabell 2. Beskrivning av inkluderade källor i den kartläggande litteraturoversikten (se förklaring under tabellen).

Författare	År	Titel	Källa	Land	Typ av föräldraskapsstöd	Målgrupp		
Alla barn i centrum [21]	Online dec 2020	ABC Tonår	Manualbaserat program	Sverige	Universellt	Föräldrar till tonåringar 13–18 år	(X)	⊖
Länsstyrelsen Stockholm, Stockholms stad, BRIS [26]	Online dec 2020	Föräldraskap i Sverige	Manualbaserat program	Sverige	Selektivt	Utrikesfödda föräldrar med barn 0–18 år	⊖	⊖
1177.se [17]	Online dec 2020	Att vara ansvarig för ett barn	Hemsida	Sverige	Universellt	Föräldrar	(X)	(X)
1177.se [17]	Online dec 2020	Föräldrastöd och information till blivande föräldrar	Hemsida	Sverige	Universellt/ selektivt stöd	Blivande föräldrar	X	(X)
SISU Idrottsutbildarna [16]	Online dec 2020	Så blir du världens bästa idrottsförälder, Lärgruppsplan	Lärgruppsplan	Sverige	Universellt/ selektivt stöd	Föräldrar som har barn som idrottar/är aktiva i idrottsförening	X	⊖
Svensk förening för obstetrik och gynekologi [18]	2016	Mödrahälsovård, Sexuell och Reproduktiv Hälsa	Rapport	Sverige	Universellt/ selektivt stöd	Föräldrar	(X)	(X)
Länsstyrelsen Örebro [5]	Online dec 2020	Föräldraskapsstöd	Hemsida	Sverige	Universellt/ selektivt stöd	Kommuner, regioner och andra aktörer som arbetar med föräldraskapsstöd	⊖	(X)
Rädda Barnen (Arnö, Bidö & Harnesk) [20]	Online dec 2020	Tryggt föräldraskap – om att hantera konflikter med barn	Hemsida	Sverige	Universellt	Föräldrar	(X)	X
Studiefrämjandet [22]	Online dec 2020	Älskade barn	Hemsida	Sverige	Selektivt	Föräldrar i nytt land	(X)	⊖
Rädda barnen: förälder [27]	Online dec 2020	Råd och tips till dig som är förälder	Hemsida	Sverige	Universellt	Föräldrar	⊖	⊖

X Artikeln har adresserats **med** beskrivande exempel på hur.

(X) Artikeln har adresserats men endast i övergripande termer **utan** beskrivande exempel på hur.

⊖ Artikeln har **inte** adresserats.

Resultatet beskrivs mer utförligt nedan utifrån barnkonventionens artikel 2 och artikel 12 samt vilken mån hänsyn tagits till om barns behov av stöd för att kunna uttrycka sin åsikt. Avslutningsvis redovisas exempel där barn varit inkluderade i planering, genomförande och utvärdering av den föräldraskapsstödjande insatsen.

Beaktande av principen om alla barns lika värde och rätt att inte bli diskriminerade (artikel 2)

I sex av de inkluderade källorna framgår tydligt att principen om alla barns lika värde och rätt att inte bli diskriminerade beaktas. I **Mälardalsmodellen och projektet SAMFÖR** som riktar sig till föräldrar till barn med funktionsnedsättning [11] beskrivs en modell i form av en "verktygslåda" som kan användas i samtal eller i projekt med barn och unga för att säkerställa ett delaktighetsfrämjande förhållningssätt. I rapporten av Bulow et al. [12] **Samtal som familjestödjande praktik: barn som anhöriga när föräldrar har psykiska problem** framgår att familjeträffens utformning och språkbruk anpassades till barnens ålder och mognad. I **Socialstyrelsens kunskapsstöd kring att möta föräldrar till barn med funktionsnedsättning** [13] framgår att föräldraskapsstöd bör utformas för att attrahera föräldrar i olika familjekonstellationer och ska genomsyras av ett jämlikhets- och genusperspektiv. Det framgår också i mer övergripande ordalag att ett jämställt bemötande är centralt samt att barn med funktionsnedsättning har samma rätt som andra barn att växa upp i sina egna familjer. I den från **Länsstyrelserna** nyligen publicerade handbok **Barns rättigheter och föräldraskap** [14] framgår det tydligt att råden gäller alla oavsett kön eller funktionsnedsättning och ett eget avsnitt i handboken rör alla barns lika värde med tydliga exemplifierande förklaringar samt hänvisning till var föräldrar kan vända sig om barnet mår dåligt. I den information som finns att hämta via **1177.se** via **Föräldrastöd och information till blivande föräldrar** [15] framgår att alla barn och föräldrar är individer med olika behov och förutsättningar. I **SISU Idrottsutbildarnas lärgruppsplan: Så blir du världens bästa idrottsförälder** [16] framgår att

alla medlemmars röst ska beaktas likvärdigt och vidare att delaktighet innebär att alla som deltar får vara med och bestämma om och ta ansvar för sin verksamhet. Ytterligare beskrivs att demokrati och delaktighet ska utövas jämställt och oavsett bakgrund och att alla ska kunna vara med utifrån sina egna förutsättningar oavsett etniskt ursprung, religion, ålder, kön eller sexuell läggning samt fysiska och psykiska förutsättningar.

I ytterligare fem källor nämns alla barns lika värde och rätten att inte bli diskriminerad i mer övergripande ordalag. Artikel 2 beskrivs via **1177.se** och föräldraskapsstödet **Att vara ansvarig för ett**

barn [17]. I skriften **Mödrahälsovård, Sexuell och Reproductiv Hälsa** [18] beskrivs alla barns rätt till liv och utveckling och rätt att inte bli diskriminerade. I **Länsstyrelsernas** skrift **Föräldraskap och tonårstid. Om stöd till föräldrar med tonårsbarn** [19] framgår att viktiga utgångspunkter i Länsstyrelsens arbete är den nationella strategin för ett utvecklat föräldraskapsstöd, det jämlika och jämställda föräldraskapet samt barnets rättigheter. Länsstyrelsen har övergripande information om Länsstyrelsens arbete och samarbete med kommuner, regioner och andra aktörer som arbetar med att utveckla föräldraskapsstödet där det framgår att barns rättigheter är en viktig grund för Länsstyrelsens uppdrag. I **Rädda barnens** vägledning rörande ett tryggt föräldraskap [20] lyfts de fyra grundprinciperna i barnkonventionen fram i övergripande ordalag. I det manualbaserade föräldraskapsstödet **ABC tonår** [21] framgår att barnkonventionen och "ett antal artiklar" går igenom men det framgår inte specifikt vilka. I **Studiefrämjandets** studiecirkel **Älskade barn** [22] framgår att FN:s barnkonvention anges som grund och tas upp under träff 3 **Barnen och vi**.

Beaktande av principen om alla barns rätt att uttrycka sin åsikt (artikel 12)

I sex av de inkluderade källorna framgår att barn givits möjlighet att uttrycka sin åsikt med exempel på hur detta möjliggörs. Bergman & Johansson beskriver i rapporten **Hemma-hos-insats för barnfamiljer: Förekomst, variation, innebörd** hur barn görs delaktiga genom intervjuer och samtal [23]. I **Mälardalsmodellen** och projektet SAMFÖR som riktar sig till föräldrar till barn med funktionsnedsättning [11] beskrivs att barn och unga har varit delaktiga och givits möjlighet att beskriva sina egna perspektiv vid presentationer, inspirationsdagar och seminarier. Vidare beskrivs exempel på kortlekar som verktyg i samtal med barn och unga, s.k. "Ellu-kort" som kan användas för barn, unga och vuxna för att beskriva känslor inför olika fenomen och situationer, diskussionskort om barns delaktighet och bemötande samt "Speak up"-ett kortspel om barns rättigheter. Kortspelen beskrivs vara användbara i exempelvis gruppsamtal såväl som enskilda samtal med barn och unga.

I rapporten av Bulow et al. **Samtal som familjestödande praktik** [12] som riktar sig till barn som anhöriga när föräldrar har psykiska problem, framgår exempelvis att i en familjeträff arrangerades mötet så att en samtalsledare utnämndes till barnets sekreterare med uppgiften att bistå barnet i att formulera frågor om föräldrarnas psykiska problem. Efter att problemen förklarats med stöd av bilder där barnet fick bidra med exempelvis ifyllande av tårar och snuva som tecken på sjukdom, ges barnet möjlighet att i eget rum tillsammans med sin sekreterare formulera frågor. Vidare framgår att barnens röster beaktats exempelvis genom att rita och skriva på whiteboard. Olika trädockor används för förskolebarn för att beskriva sig själva eller sina känslor. Det kan också handla om att beskriva sitt nätverk där barns nätverkskartor tas fram på blädderblock.

I det finska föräldraskapsstödande programmet Fhille, beskrivet i rapporten av Mättää & Gärdegård [24] framgår att barnens röster görs tillgängliga via nedskrivna pratbubblor vid utvärdering av programmet där barnen får skriva vad de tyckte om aktiviteterna. **I Länsstyrelsens handbok om barnets rättigheter och föräldraskap** [14] finns praktiska råd kring hur barn kan få komma till tals, barn har rätt att bli lyssnade på, hur föräldrar kan prata med sitt barn samt att barn har rätt att bli lyssnade på och inkluderade. **I Rädda barnens vägledning kring att hantera konflikter med barn** [20] lyfts barns åsikter fram genom exemplifierande citat i relation till teman i vägledningen.

I ytterligare sju källor framkommer barnets rättigheter i mer övergripande form. I studien av **Eriksson & Gabrielsson** [25] som studerade stöd till barn och föräldrar i Sverige genom samverkans-team användes instrumentet Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) för att upptäcka psykisk ohälsa hos barn. Det framkom också att barn getts möjlighet att uttrycka sin åsikt exempelvis i vårdnadstvister. I Socialstyrelsens kunskapsstöd riktat till föräldrar till barn med funktionsnedsättning finns en bilaga gällande **barnrättsperspektiv på stöd till föräldrarna**, men barnets eget perspektiv och rätt att föra sin talan nämns inte specifikt. Via 1177 och föräldraskapsstödet Att vara ansvarig för ett barn [17] finns en hänvisning till webbsidan "Våga berätta". Under temat "När barn far illa" finns information om att det är viktigt att lyssna på barnet. Via **1177 och föräldraskapsstödet Föräldrastöd och information till blivande föräldrar** [15] nämns vikten av att fortsätta prata med barnet när barnet blir äldre utifrån att föräldrars och barns behov och förutsättningar ändras, vikten av att kommunicera och att vara öppen betonas i relation till att detta underlättar samspelet i familjen. I **Mödrahälsovård, Sexuell och Reproduktiv Hälsa** [18] framgår att alla barn har rätt till inflytande i enlighet med barnkonventionen och att barnperspektivet är en av de vägledande principerna för tidigt föräldrastöd. Vidare framgår på **Länsstyrelsens hemsida för föräldraskapsstöd** [5] att barns rättigheter är en viktig grund för länsstyrelsens uppdrag. I den övergripande informationen kring det manualbaserade föräldraskapsstödspro-

grammet **Föräldraskap i Sverige** [26] framgår att innehållet är baserat på FN:s barnkonvention. På **Rädda barnens sida rörande råd och kunskap för föräldrar** [27] finns många exempel på hur man kan gå tillväga för att ta hänsyn till barns rätt att uttrycka sin åsikt även om barnkonventionen och artikel 12 inte nämns specifikt.

Barns delaktighet i planering, genomförande och utvärdering av föräldraskapsstödjande insatser

I tre av de inkluderade källorna framgår att barn varit delaktiga i planeringen av föräldraskapsstödet. I projektet SAMFÖR [11] framgår att barn och unga deltagit i inspirationsdagar kring barn och ungas rättigheter och delaktighet. Vidare har forskningscirklar med barn och unga genomförts som tillsammans med välfärdsprofessionella, forskare och pedagoger format och prövat olika insatser. I studien av Eriksson & Gabrielsson gällande stöd till familjer i konfliktfyllda separationer [25] framgår att barn har erbjudits åtminstone en träff där de givits möjlighet att uttrycka sitt behov av stöd i relation till pågående konflikt i förhållande till separation inom familjen. I Länsstyrelsens handbok om barnets rättigheter och föräldraskap [14] framgår att ungdomar i Karlskoga kommun bidragit med sina åsikter om vad som kännetecknar en bra förälder. När det gäller genomförandet av föräldraskapsstödjande insatser beskrivs detta i fem av de inkluderade källorna. I rapporten av Bergman & Johansson [23] som beskriver "hemma-hos-insatser för barnfamiljer" framgår att barn varit delaktiga i s.k. familjesamtal. I projektet SAMFÖR framgår som tidigare beskrivits att barn varit delaktiga i inspirationsdagar kring barn och ungas rättigheter och delaktighet för professionella och föräldrar. Vidare deltagande beskrivs genom forskningscirkel där ungdomar själva fått vara med och skapa kunskap/forska kring ett ämne där de själva ansett att det saknas kunskap. Så kallade "Ellu-kort" användes (tidigare beskrivna ovan) för att beskriva känslor inför olika situationer samt kortleken "speak up" om barns rättigheter.

I rapporten av Bulow et al. [12] om familjestödjande praktik för barn vars föräldrar har psykiska problem framgår att familjeenheten (inom Socialtjänsten) erbjuder barnet samtal med behandlaren. Utifrån barnets behov av att få veta och förstå vad som händer med föräldern erbjuds barnet att följa med föräldern till behandlaren för att kunna få ställa frågor eller bara få se var föräldern går och till vem. Andra gånger ges delar av familjestödet av den kommunala familjeenheten i form av en serie samtal med barn och föräldrar, enskilt och tillsammans. I studien av Eriksson & Gabrielsson gällande stöd till familjer i konfliktfyllda separationer [25] ingår även så kallade "face-to-face"-kontakter via "one-to-one"-kontakter. Rädda barnens skrift rörande tryggt föräldraskap och att hantera konflikter med barn [20] tar inte specifikt upp att barn varit delaktiga i materialet men barns röster lyfts tydligt fram genom exemplifierande citat i förhållande till teman i vägledningen.

I fem av de inkluderade källorna framgår att barn själva varit delaktiga i utvärdering av den föräldraskapsstödjande insatsen. I rapporten av Bergman & Johanson [23] framgår att frågor ställts till barnen om deras upplevelse av insatsen. Barn uttrycker att det är "mycket prat" och att något också ska hända om barnet uttrycker ett önskemål. I projektet SAMFÖR [11] har den tidigare beskrivna checklistan för konsultationer med barn och unga använts. Ungdomar har dessutom skapat en s.k. "pixibok" om samordning "Jonny vill vara ensam". Ungdomar har också fått beskriva hur de upplevt presentationer där de medverkat. Känslor som framkommit efter att ha medverkat är stolthet och glädje över att bli lyssnade på. Det framkommer också att ungdomar själva upplever att det är svårt att ibland vara med i gruppaktiviteter då de får olika medicinska behandlingar. I studien av Eriksson & Gabrielsson som riktar sig till familjer i konfliktfyllda separationer [25] framgår det att referensgrupper ordnats där barn medverkat.

Diskussion

Resultatdiskussion

Resultatet av denna kartläggande översikt visar att barnkonventionen i flera fall nämns som utgångspunkt i det granskade materialet. Likväl kan barnperspektivet, det vill säga vuxnas perspektiv på barn (vilket också formas av samhällets barnsyn), urskiljas. Dock saknas till stor utsträckning barnets eget perspektiv i beskrivningen av de granskade materialet.

Widding & Olsson beskrev i sin analys av föräldrastödtexter 2009 att texter rörande föräldrastöd i begränsad utsträckning behandlar konventionen medan andra tar upp denna men utan att denna konkretiseras [28]. Resultatet av denna översikt illustrerar att även om barnkonventionen nämns som en grund för föräldraskapsstödjande insatser i generella skrivningar, saknas oftast specifika skrivningar om hur alla barns lika värde och rätt att inte bli diskriminerade samt barnets egen åsikt kan tas tillvara. Artikel 12 är en av de grundläggande principerna i barnkonventionen och ska därmed finnas med i tolkningen av övriga artiklar i konventionen [1]. Förenta nationernas kommitté för barnets rättigheter (barnrättskommittén) har tidigare lyft fram vikten av att stärka barns möjligheter att uttrycka sina åsikter. Att möjliggöra för barn att uttrycka sin åsikt i frågor som rör dem själva utgör en av de fundamentala värderingarna i konventionen [29]. Få av de källor som granskats beskriver hur barns röster tas tillvara samt hur detta kan dokumenteras.

En förutsättning för att kunna vara delaktig kräver också att stöd har getts i att kunna uttrycka sin åsikt. Resultatet av denna översikt visar att barn i begränsad utsträckning beskrivs som delaktiga i planering, genomförande och utvärdering av föräldraskapsstödjande insatser. Även om barn inte alltid är intresserade av att uttrycka sin åsikt i stunden har de alltid rätt att ges information om att de har rätt att uttrycka sina åsikter och ges alternativ till hur detta kan gå till. I arbetet med att synliggöra hur barns åsikter kan tas i beaktande i föräldraskapsstödjande insatser bör skillnaden mellan att låta barn vara delaktiga i beslut och att låta barn bestämma diskuteras. Att följa barnkonventionen innebär inte att barn bestämmer till fullo, men de har rätt att ges möjlighet att också ha synpunkter på formen för att uttrycka sina åsikter eller behov i relation till ålder och mognad.

I den nationella strategin för ett stärkt föräldraskapsstöd framgår vidare att stödet ska göras tillgängligt så att det når alla föräldrar, på fler och nya arenor. Vidare framgår att kommuners och regioners möjligheter att erbjuda stöd till föräldrar påverkas av exempelvis geografiska avstånd och andra lokala och regionala faktorer och att det internetbaserade föräldraskapsstödet behöver följas upp. Arbetet med denna översikt visar att det idag finns ett relativt stort utbud av internetbaserat universellt föräldraskapsstöd, dels gällande information kring befintligt föräldraskapsstöd som kan erbjudas, dels hemsidor där själva stödet ges direkt via hemsidan (exempelvis via Länsstyrelserna, Rädda barnen och 1177.se).

I den nationella strategin [3] anges att det finns ett behov av att arbetet med föräldraskapsstödjande insatser ska genomsyras av ett barnrättsperspektiv. I definitionen av föräldraskapsstöd framgår också att föräldrars kunskap om barnets rättigheter är viktiga. Här skulle det förslagsvis också kunnat framgå att barnets åsikter också bör inkluderas för att ytterligare synliggöra barnets eget perspektiv på hur en bra förälder ska vara, vilket också framgår av strategin. Vidare lyfts förebyggande och tidiga insatser med stöd i föräldraskapet fram som exempel på samhällsekonomiskt lönsamma metoder för att främja barnets hälsa och utveckling. Författaren menar att om barns rättigheter synliggörs och konkretiseras borde det också ge mer effektiva och därmed lönsamma insatser som på sikt gynnar det enskilda barnet – vilket i sin tur ger gynnsamma effekter på samhällsnivå med framtida vuxna som mår väl. Detta framgår även av strategin som särskilt knyter an till de mål i Agenda 2030 som rör hälsa och välbefinnande (mål 3), jämställdhet (mål 5), minskad ojämlikhet (mål 10) samt fredliga och inkluderande samhällen (mål 16) i och med att föräldraskapsstödjande insatser är effektiva metoder för att främja hälsa, välbefinnande, jämställdhet och minskad ojämlikhet för barn.

Metoddiskussion

Ett strategiskt urval har gjorts för att få ett så variationsrikt material som möjligt med en representation av olika former för föräldraskapsstöd. Ett urval av den grå litteraturen har granskats med hänsyn till uppdragets begränsade omfattning. Sannolikt finns här mycket mer att studera. En begränsning som kan ha bidragit till antalet träffar i databassökningarna kan vara att sökningarna inriktades på sammanfattningar och synteser i ämnet i enlighet med uppdraget. Detta torde ha gjort att flera träffar kan ha utelämnats. Om barnkonventionen inte nämnts specifikt i texten så har källan inte tagits med. Sökningar i grå litteratur har gjorts inte bara på barnkonventionen utan också på exempelvis: barns rätt, lyssnad på och konvention, d.v.s. ord relaterade till barnrätt. I arbetet med översikten har ett relativt stort antal hemsidor beaktats innan de hamnade i gruppen som sedan blev inkluderade för vidare granskning. I arbetet med detta framkommer att det finns mycket information som rör barnets bästa, men precis som i databassökningen så har informationen på hemsidan/från organisationen inte tagits med om det inte specifikt framgår att barnkonventionen är en grund för den föräldraskapsstödjande insatsen.

I och med uppdragets begränsade omfattning och tidsspann har ett urval av källor skett i dialog med MFOF samt den nationella samordnaren för föräldraskapsstöd på Länsstyrelsen. Exempel på källor som inte är granskade är folkhälsoplaner eller ANDT-strategier. Resultatet från denna översikt ska därför ses som en indikation på hur barns rättigheter belyses i befintlig dokumentation rörande föräldraskapsstöd i Sverige med ett urval av exempel.

Många hemsidor har ett mycket relevant innehåll och kan skriva fram barnkonventionen som grund för arbetet, exempelvis Friends [30] och BRIS/Vuxna guidar [31] samt Rikshandboken för barnhälsovård [32], men konkreta exempel på hur barnkonventionens artiklar adresseras saknas. Ett annat gott exempel som inte inkluderats i själva resultatet, men som påträffades i arbetet med litteratursökningen är Handboken för nätföräldrar som getts ut av BRIS och Prins Carl Philips och Prinsessan Sofias Stiftelse [33]. Syftet med näthandboken är att stärka föräldrar i att prata med sina barn om vad som händer på internet. Barnkonventionen nämns ej specifikt, men barns perspektiv genomsyrar näthandboken då barns egna synpunkter lyfts fram genom återkommande exemplifierande citat.

Slutord med rekommendationer

Resultatet av denna översikt visar att det finns behov av och en utvecklingspotential kring tydliggörande av hur barnets eget perspektiv i linje med barnkonventionens artikel 12 kan adresseras och konkretiseras. I praktiken innebär det att barns röster bör inkluderas i planering, genomförande och utvärdering av föräldraskapsstödjande insatser. I linje med detta blir det också viktigt att enas om definitioner på utfallsmått – dvs. vad ska mätas och hur. Att barns synpunkter dokumenteras i föräldraskapsstödjande insatser för att möjliggöra utvärdering över tid över barns upplevelser av det stöd de får, är angeläget. Det är också viktigt att barn ges adekvat stöd för att kunna uttrycka sina åsikter. För att möta barns individuella behov krävs en handlingsberedskap innefattande kunskap om exempelvis användande av bildstöd vid kommunikation med barn som har kommunikationssvårigheter.

För att underlätta framtida arbete med synliggörandet och konkretiseringen av barnets eget perspektiv behövs specifika exempel hur barnrättsperspektivet kan implementeras. Detta torde kunna bidra till att aktörer som arbetar med föräldraskapsstöd ges vägledning i hur barns perspektiv inte bara adresseras utan också implementeras i respektive verksamhet.

Exempel på källor som kan utgöra inspiration till hur barnets eget perspektiv kan implementeras är den nyligen publicerade Handboken om barnets rättigheter och föräldraskap från Länsstyrelserna [14], projektet SAMFÖR i Mälardalsmodellen [11] samt MFoF:s kunskapsmaterial till yrkesverksamma om att arbeta med barnkonventionen i föräldraskapsstödjande insatser [34]. Vidare är webbplatsen Mina rättigheter [35] som drivs av Barnombudsmannen en sida som skulle kunna användas i konkretiseringen av hur barnets eget perspektiv kan synliggöras i samtal med föräldrar och andra för barnet viktiga vuxna, kring barnets rättigheter.

I den nationella strategin för ett stärkt föräldraskapsstöd framgår att stöd inte enbart ska erbjudas barnets rättsliga föräldrar utan även andra närstående vuxna som barnet själv betraktar som förälder eller som ur annan synvinkel är viktiga för främjande av barnets hälsa och utveckling [3]. I detta uppdrag har fokus varit på föräldraskapsstöd riktat till föräldrar/vårdnadshavare. Därmed har inte stöd riktat till andra viktiga vuxna, exempelvis mor- eller farföräldrar, skolpersonal eller andra personer som barnet träffar ofta i sin vardag tagits i beaktande. Hur barns rättigheter synliggörs i stöd som är riktat till andra viktiga vuxna kring barnet är förslagsvis ett område att studera vidare.

Om författaren

Frida Lygnegård är anställd som lärare och forskare vid Hälsohögskolan, Jönköping University. Hon är legitimerad arbetsterapeut med en magisterexamen i folkhälsovetenskap och doktorsexamen i handikappvetenskap. Frida är medlem i den tvärprofessionella forskningsmiljön CHILD vid Jönköping University och hennes expertis inom undervisning och forskning rör barn och ungdomars delaktighet, barns rättigheter samt hur vi kan skapa ett hållbart samhälle i linje med Agenda 2030 och de globala målen.

Referenser

1. UNICEF. Förenta Nationernas (FN) konvention om Barnets rättigheter (Barnkonventionen) [Citerad december 2020]; Tillgänglig via: <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten>
2. Barnombudsmannen. Barnkonventionen. 2020 [Citerad december 2020]; Tillgänglig via: <https://www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/barnkonventionen/>.
3. Socialdepartementet 2018a. En nationell strategi för ett stärkt föräldraskapsstöd. Dnr S2018/04678/FST. [Citerad december 2020]; Tillgänglig via: [https://www.mfof.se/download/18.1af131d916e45020f6b3a437/1574348799172/En%20nationell%20strategi%20f%C3%B6r%20ett%20st%C3%A4rkt%20f%C3%B6r%C3%A4ldraskapsst%C3%B6d%20WEBB%20\(1\).pdf](https://www.mfof.se/download/18.1af131d916e45020f6b3a437/1574348799172/En%20nationell%20strategi%20f%C3%B6r%20ett%20st%C3%A4rkt%20f%C3%B6r%C3%A4ldraskapsst%C3%B6d%20WEBB%20(1).pdf).
4. Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF). Föräldraskapsstöd. 2020; Tillgänglig via: www.mfof.se/foraldraskapsstod.
5. Länsstyrelsen Örebro. Föräldraskapsstöd. [Citerad december 2020]; Tillgänglig via: <https://www.lansstyrelsen.se/orebro/samhalle/social-hallbarhet/foraldraskapsstod.html>.
6. Sveriges Riksdag, Förordning (2017:292) med instruktion för Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd.
7. Arksey, H., & O'Malley, L., Scoping studies: towards a methodological framework. *International journal of social research methodology*, 2005. 8(1): p. 19-32.
8. Moola, S., et al., Conducting systematic reviews of association (etiology): the Joanna Briggs Institute's approach. *International journal of evidence-based healthcare*, 2015. 13(3): p. 163-169.
9. Bramer, W.M., et al., De-duplication of database search results for systematic reviews in EndNote. *Journal of the Medical Library Association: JMLA*, 2016. 104(3): p. 240.
10. Ouzzani, M., et al., Rayyan—a web and mobile app for systematic reviews. *Systematic reviews*, 2016. 5(1): p. 210.
11. Brunnberg, E., C. Johansson, and J. Åkerström Kördel. Samordnat föräldrastöd till barn och unga med funktionsnedsättning: Slutrapport. 2016; 52. [Citerad december 2020]; Tillgänglig via: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:mdh:diva-32299>.
12. Bulow, P., D. Thunqvist Persson, and E. Cedersund, Samtal som familjestödande praktik barn som anhöriga när föräldrar har psykiska problem. 2017.
13. Socialstyrelsen. Att möta föräldrar till barn med funktionsnedsättning. Kunskapsstöd till barnhälsovården. 2017 [Citerad december 2020]; Tillgänglig via: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/kunskapsstod/2017-10-21.pdf>.

14. Länsstyrelserna. Handbok barnets rättigheter och föräldraskap – Information till dig som är förälder eller annan viktig vuxen till ett barn. 2020 [Citerad december 2020]; Tillgänglig via: <https://www.lansstyrelsen.se/download/18.f2dbbcc175974692d2bbd0/1605776912916/Handbok%20Barns%20r%C3%A4ttigheter%20och%20f%C3%B6r%C3%A4ldraskap.pdf>.
15. 1177.se. Föräldrastöd och information till blivande föräldrar. [Citerad december 2020]; Tillgänglig via: <https://www.1177.se/Jonkopings-land/barn--gravid/graviditet/foraldrastod-och-information-till-blivande-foraldrar/>.
16. SISU Idrottsutbildarna. Så blir du världens bästa idrottsförälder, Lärgruppsplan. [Citerad december 2020]; Tillgänglig via: <https://www.sisuidrottsutbildarna.se/globalassets/sisu-idrottsutbildarna/stod-och-verktyg/samtalsunderlag/ledarskap-och-tranarskap/largruppsplan-varldens-basta-idrottsforalder.pdf>.
17. 1177.se. Att vara ansvarig för ett barn. [Citerad december 2020]; Tillgänglig via: <https://www.1177.se/Jonkopings-land/barn--gravid/att-vara-foralder/att-vara-ansvarig-for-ett-barn/>.
18. Svensk förening för obstetrik och gynekologi. Mödrhälsovård, Sexuell och Reproductiv Hälsa. 2016 [Citerad december 2020]; Tillgänglig via: <https://www.sfog.se/natupplaga/ARG76web4a328b70-0d76-474e-840e-31f70a89eae9.pdf>.
19. Länsstyrelserna. Föräldraskap och tonårstid. Om stöd till föräldrar till tonårsbarn. 2017 [Citerad december 2020]; Tillgänglig via: <https://www.lansstyrelsen.se/download/18.6ae610001636c9c68e5875e/1527088945453/F%C3%B6r%C3%A4ldraskap%20och%20ton%C3%A5rstid.pdf>.
20. Rädda barnen: Arnö, S., Bidö, S. & Harnesk, E. Tryggt föräldraskap – om att hantera konflikter med barn. 2017 [Citerad december 2020]; Tillgänglig via: https://resourcecentre.savethechildren.net/node/10439/pdf/tryggt-foraldraskap_radda-barnen_1.pdf.
21. Alla barn i centrum. ABC tonår. [Citerad december 2020]; Tillgänglig via: <http://www.allabarnicentrum.se/abc-traeffar/>.
22. Studieförbundet. Älskade barn. [Citerad december 2020]; Tillgänglig via: <https://www.studieforamjandet.se/starta-studiecirkel/tips-pa-studiecirklar/samhalle--hallbar-utveckling/alskade-barn---studieplan/>.
23. Bergman, A.-S. and M. Johansson, Hemma-hos-insats för barnfamiljer: Förekomst, variation, innebörd. 2015, Kalmar/Växjö: Linnaeus University.
24. Määttä, A. and A. Gärdegård, Tidiga insatser för nyanlända barn, unga och föräldrar i Norden – evidens och lovande arbetssätt. 2020: p. 100.
25. Eriksson, M. and M. Gabrielsson, Supporting Children and Parents in Sweden through Collaboration Teams. Family Court Review, 2019. 57(3): p. 362-367.
26. Länsstyrelsen Stockholms stad och BRIS. Föräldraskap i Sverige. [Citerad december 2020]; Tillgänglig via: <https://www.foraldraskapisverige.se/>.
27. Rädda barnen: förälder. Råd och tips till dig som är förälder. [Citerad december 2020]; Tillgänglig via: <https://www.raddabarnen.se/rad-och-kunskap/foralder/>.

28. Widding, U. and J. Olsson, Ett föräldrastöd grundat i barnkonventionen? BARN-Forskning om barn og barndom i Norden, 2014. 32(1).

29. UN Committee on the Rights of the Child(CRC). General comment No. 12 (2009): The right of the child to be heard,. 20 July, 2009 [cited 2020 14 December]; Tillgänglig via: <https://www.refworld.org/docid/4ae562c52.html>.

30. Friends. Friends.se. [Citerad december 2020]; Tillgänglig via: <https://friends.se/>.

31. BRIS. BRIS för vuxna. [Citerad december 2020]; Tillgänglig via: <https://www.bris.se/for-vuxna/start/>.

32. Sveriges Regioner. Rikshandboken i barnhälsovård. Föräldrastöd i grupp. [Citerad december 2020]; Tillgänglig via: <https://www.rikshandboken-bhv.se/metoder--riktlinjer/foraldrastod-i-grupp/>.

33. Bris och Prins Carl Philips och Prinsessan Sofias Stiftelse. Handbok för nätföräldrar. [Citerad december 2020]; Tillgänglig via: <https://static1.squarespace.com/static/5c051ee2ee1759efa65f6979/t/5c5bee634785d3fecc1cd445/1549528772591/handbok-fo%CC%88r-na%CC%88tfo%CC%88ra%CC%88ldrar.pdf>

34. Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF). Kunskapsmaterial till yrkesverksamma. Att arbeta med barnkonventionen i föräldraskapsstödjande insatser. 2020 [Citerad december 2020]; Tillgänglig via: https://mfof.se/download/18.d878336172a235b6c4407/1591864582638/Kunskapsmatr_Barnkonventionen.pdf.

35. Barnombudsmannen. Mina rättigheter. [Citerad december 2020]; Tillgänglig via: <https://www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/barnkonventionen/mina-rattigheter/>.

MYNDIGHETEN FÖR
FAMILJERÄTT OCH
FÖRÄLDRASKAPSTÖD

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, MFoF

Nygatan 40B, 931 31 Skellefteå

www.mfof.se

info@mfof.se

010-190 11 00